

Ref 30

Ett offentligt biträde förväntas utföra arbete under en resa i den mån det är möjligt. Domstolen bör kunna utgå från det offentliga biträdets uppgifter om det inte finns anledning att ifrågasätta dem.

5 § lagen (1996:1620) om offentligt biträde, 27 § rättshjälpslagen (1996:1619)

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 2 juni 2023 följande dom (mål nr 2903-22).

Bakgrund

1. Ett offentligt biträde har rätt till skälig ersättning för arbete, tidsspillan och utlägg som uppdraget har krävt. Tidsspillan avser sådan tid då biträdet inte kan utföra produktivt arbete med ett uppdrag trots att arbetstid tas i anspråk, vanligen genom restid eller väntetid.

2. Förvaltningsrätten i Stockholm förordnade advokat J.L. som offentligt biträde i ett mål enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM).

3. Under målets handläggning i Kammarrätten i Stockholm hölls muntlig förhandling. Det offentliga biträdet närvarade vid förhandlingen tillsammans med klienten via videolänk från ett LVM-hem i Vimmerby där klienten vårdades. För uppdraget som offentligt biträde begärdes ersättning för tio timmars tidsspillan avseende restid mellan bostaden och LVM-hemmet tur-och-retur med kommunala färdmedel, tåg och buss; inklusive gång, inställelsetid och tågförsening.

4. Kammarrätten ansåg att J.L. var skäligen tillgodosedd med ersättning för fem timmars tidsspillan och att restiden under åtminstone fem timmar borde ha utnyttjats till annat arbete. Något skäl till att sådant arbete inte kunnat utföras hade inte förts fram i kammarrätten.

Yrkanden m.m.

5. *J.L.* yrkar att han beviljas begärd ersättning och anger att den totala restiden avsåg 11,3 timmar men att yrkandet om ersättning för tidsspillan enbart avsåg tio timmar.

6. *Justitiekanslern* anser att biträdet till viss del borde ha kunnat arbeta under tågresorna. Justitiekanslern anför följande. Det krävs att ett offentligt biträde i möjligaste mån utnyttjar restiden på ett

sådant sätt att kostnaderna för det allmänna begränsas. Den tekniska utvecklingen har medfört avsevärt förbättrade möjligheter att utföra arbete utanför kontoret och ett biträde har i regel möjlighet att i förväg planera för visst arbete som kan utföras under resan. Möjligheterna att arbeta under resor med allmänna kommunikationsmedel är begränsade från bl.a. sekretesssynpunkt. Detta innebär dock inte att ett offentligt biträde är förhindrat att utföra annat lämpligt arbete, även om det inte kan bedrivas lika effektivt och i samma omfattning som på kontoret. Vid längre resor borde kunna förväntas att biträdet arbetar något under halva restiden.

7. *Sveriges advokatsamfund*, som beretts tillfälle att yttra sig, anser att det är den enskilde advokaten som får överväga vilket arbete som rent praktiskt med hänsyn bl.a. till tystnads- och diskretionsplikten kan utföras på allmänna kommunikationsmedel. De uppgifter som lämnats av biträdet bör som utgångspunkt ligga till grund för domstolens bedömning.

Skälen för avgörandet

Frågan i målet

8. Frågan i målet är i vilken mån ett offentligt biträde kan förväntas ha använt restid för arbete när rätten till ersättning för tidsspillan ska bedömas.

Rättslig reglering m.m.

9. Av 5 § lagen (1996:1620) om offentligt biträde framgår att bestämmelserna om ersättning till rättshjälpsbiträde i 27 § rättshjälpslagen (1996:1619) ska tillämpas även i fråga om offentligt biträde.

10. Enligt 27 § första stycket rättshjälpslagen har ett rättshjälpsbiträde rätt till skälig ersättning för arbete, tidsspillan och utlägg som uppdraget har krävt.

11. Tidsspillan brukar vanligen avse sådan tid då produktivt arbete med ett uppdrag inte utförs, trots att biträdets arbetstid tas i anspråk. Restid och väntetid är de vanligaste formerna av tidsspillan. Det får avgöras från fall till fall vad som kan anses utgöra ersättningsgill tidsspillan (se bl.a. prop. 2004/05:41 s. 13 och NJA 2004 s. 549).

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

12. Det åligger ett offentligt biträde att vid utförande av sitt uppdrag ta till vara de möjligheter som finns att begränsa kostnaderna för det allmänna (RÅ 81 2:7 och NJA 1985 s. 91 I och II). I den mån det är

möjligt förväntas således ett offentligt biträde använda restid för arbete.

13. God advokatsed innebär att tystnads- och diskretionsplikt ska iakttas. Vilka arbetsuppgifter som är lämpliga att utföra under en resa begränsas av detta skäl men också av de praktiska förhållandena. Ett offentligt biträde ska i det enskilda fallet göra en bedömning av vilket arbete som kan utföras under resan. Domstolen bör kunna utgå från biträdets uppgifter om det inte finns anledning att ifrågasätta dem.

14. J.L. har uppgett att den totala restiden uppgick till 11,3 timmar och yrkat ersättning för tio timmars tidsspillan. Det saknas anledning att ifrågasätta hans uppgifter om den tidsspillan som han har förorsakats. Överklagandet ska således bifallas och J.L. tillerkännas ersättning för ytterligare fem timmars tidsspillan.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen ändrar kammarrättens dom och bestämmer att ersättning ska utgå till J.L. som offentligt biträde med ytterligare 8 250 kr (inklusive mervärdesskatt) för tidsspillan.

I avgörandet deltog justitieråden *Jermsten, Bull, Renfors, Jönsson* och *Nilsson*. Föredragande var justitiesekreteraren Anna Ekman.

[Kammarrättens avgörande redovisas endast såvitt gäller ersättningen till det offentliga biträdet.]

Kammarrätten i Stockholm (2022-04-12, Liljeqvist, Sjölund och Holm):

Någon klar definition av begreppet tidsspillan finns inte. Det måste från fall till fall avgöras vad som kan anses utgöra tidsspillan vid utförandet av ett visst uppdrag. Om biträdet under en resa har utfört produktivt arbete med något uppdrag, ska restiden inte betraktas som tidsspillan. Det har i praxis ansetts åligga det offentliga biträdet att så långt som möjligt ta till vara de möjligheter som finns för att begränsa kostnaderna för det allmänna, exempelvis genom att utnyttja restiden till lämpligt arbete. Möjligheterna för ett offentligt biträde att arbeta under resor under allmänna kommunikationsmedel är dock naturligtvis begränsade från bl.a. sekretessynpunkt (jfr MIG 2008:4).

J.L. har begärt ersättning för tio timmars tidsspillan avseende resa för L.W.¹ mellan hemmet och SIS Vimmerby. Tågresan mellan Stockholm och Vimmerby tar tre och en halv timme, sammanlagt sju timmar tur och retur enligt SJ:s hemsida. Kammarrätten anser att L.W. under åtminstone fem timmar borde ha utnyttjat tiden till annat arbete. Något skäl till varför sådant arbete inte har kunnat utföras har inte förts fram i kammarrätten.

¹ Offentligt biträde efter substitution (red. anm.).

Ref 30

HFD 2023

J.L. får därför anses skäligen tillgodosedd med ersättning för fem timmars tidsspillan.

– Kammarrätten bestämmer att ersättning ska betalas till J.L. som offentligt biträde med 20 668 kr, varav 7 498 kr för arbete, 6 600 kr för tidsspillan, 2 436 kr för utlägg och 4 134 kr för mervärdesskatt.